

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1626

De narratione. Narrationis diuisio, & vsus. Capvt XIII.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68724](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68724)

Aliud breui rotunditate collectum rem-
poni statim ob oculos, vt.

*Eurypole-
mus apud
Xenoph.* Τὰ μὲν κατηγορήσαν, ὡς ἄνδρες Ἀθηνῶσι,
ἀνέλω εὐθάδε Περικλῆς ἀναγκαῖος μοι ὄν-
τος, καὶ Ὀπίτηδῆς, καὶ Διομέδοντος φίλου, τὰ
δὲ ὑπεραπολογησάμενος, τὰ δὲ ἔξιμμελεύ-
σαν ἄμυδοκεία εἶναι ἀπ᾽ αὐτῆς πόλει.

Partim accusaturus. (viri Athenienses)
Periclem necessarium, & amicum meum, at-
que Diomedontem mihi beneuolentia con-
iunctum huc ascendis Partim etiam suaturus,
quæ reip. maximè salutaria esse videntur.

Hoc quod sequitur, habet in grauitate fe-
stiuitatem.

*Demaratus
apud Hero.* Βασιλεῦ κότερος ἀληθῆς χρηθίμαι πρὸς
σε ἢ ἠδονῆ.

Vtrum apud te Rex vtar veritate, an iucū-
ditate?

Aliud celeritatem habet in suauitate, vt

*Cyrus apud
Xenoph.* Ἄνδρες σύμμαχοι ἀνθρώπων τὸ γεγενη-
μένων πάθος, τὸ γὰρ ἀμαρτάνειν ἀνθρώπους
δίτας, οὐδὲν οἶμαι θαυμαστόν.

Viri socij humanum est, quod aduersi ac-
cidit. Nam quod homines errēt, vt homines,
nihil puto mirandum esse.

Istud laconicum est.

*Archida-
mus apud
Thucid.* Δίχρημα λέγετε, ὡς ἄνδρες πλαταεῖς, ἢ μὲν
ποιεῖτε ὅμοια τοῖς λόγοις.

Rectè dicitis (viri Plataenses) si verbis
facta respondeant.

*Exordiū à
similitudi-
ne.* E iam à similitudine exorsus est Xeno-
phon.

*Timolauus
apud Xeno-
phonem.* Ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ (ὡς ἄνδρες σύμμαχοι) ὅμοι-
ον εἶναι τὸ τῆς λακεδαίμονων πρᾶγμα οἷον πρὸς
τὸ τῆς ποταμῶν.

Atqui mihi videtur (viri socij) res Lace-
dæmoniorum perinde se habere, ac fluuiio-
rum, &c.

Conuenit sequens in rem bene gestam,
& gratulationem.

Bene habet (Quintiles) vicit disciplina mi-
litaris, vicit Imperij maiestas.

*Tharyrius a-
pud Liniū.
Senec. cont.
lib. 6.* Audite rem nouam, fratrem crudelem,
noueam misericordem.

De narratione.

Narrationis diuisio, & vsus.

CAPVT XIII.

*Narratio-
nis diuisio.*

Antequam ad narrationis præcepta pro-
grediar longius, tantisper subsisto in li-
mine: quo verbi distinguam ambiguitatem.
Plerique enim narrationem in eas angustias
adduxerunt, vt id solum esse vellent, quod
facti ciuilib, statisque causis, vt cædis, vt fur-
ti, vt sacrilegij, & ceter. expositionem comple-
teretur, quò fit vt eorum de narrationibus
præcepta tenuia saepe sint, & inter vnius iudic-
ialis generis fines contenta. Verum notatio-
ne dignum est, quod obseruat Quintilianus,
*aliud esse narrationem causis, aliud eorum, quæ
pertinent ad causam.*

Narratio causæ tota iudicialis est, quæ rei,
de qua quaritur continet enucleationem, vt
cædis Clodianæ in Miloniana. Eorum verò,
quæ pertinet ad causam latè sumitur pro cui-
usque rei, vel facti expositione.

Huius octo species commenti sunt argu-
mentosi Rhetores, & vt solent in plerisque
nimij, cuius diuisionis author est Curius For-
tunatianus, apud quem in artis Rhetoricæ
scholis sic distribuitur.

Prima narratio dicitur *δηγησις*, quæ princi-
palis est totam facti rationem solidè ample-
ctens.

Secunda *ἀντιδηγησις*, quæ fit cum res secus
narratur, quàm ab aduersario fuerit expo-
sita.

Tertia est *μερικὴ δηγησις*, quæ non prima-
riam tanti facti rationem, sed omnes eius par-
tes, & circumstantias, enucleatè discuit.

Quarta est *παράδηγησις*, quæ aliquas res ge-
stas extra causam positas inducit, ad confir-
mationem tamen causæ non inutiles, vt si
dicturus de Seij furtis, nonnulla de eius in-
gluue, & intemperantia, quasi rapacitatis fo-
mite differas.

Quinta *ἐπιδηγησις* narratio, quæ quæstio-
ni comprobandæ subiungitur, & quasi subin-
textitur à propria narrationis sede digressa.

Sexta est *καταδηγησις*, quæ fit cum tota o-
ratiō narratiua est.

Septima est *ἐκδηγησις*, quum latius in quæ-
stionibus, vel ante epilogos exequimur eas
res gestas, quas in narratione breuiter attingimus.

Ultima est *ἡλικία*, quæ res gestas non tam docet, quam exaggerat.

Ex ijs perspicuus fiet narrationis usus, siquidem in genere demor stratiuo, vt in laudatione personæ vtendum *καταδιηγήσει*, & *δέξασκεν*, cum tota res narratiua sit, sed non exili filo pertexenda, verum magnis, & colucentibus styli gemmis decoranda.

In concionibus, & Chrijs, seu orationibus, & scientiæ, & quæstionis, nulla est *ἡλικία*, aut primaria narratio, sed eius vicem implet generalis propositio. Variæ tamen sunt *παράδιηγήσεις*.

Propositio generalis implet vicem narrationis.

Concionum & Chrijs narrationes quæ & Narrationis vsus in Chrijs Concione Generetudis & cat.

In genere iudiciali opus est semper narratione, nisi constet omnino de re gesta in iuratore, & reum. Sed ea pro prudentia oratoris locum nonnunquam mutat, vbi aliqua ante constitutionem causæ præiudicia, & similia sunt amolienda. Aliqua etiam retinet, alia immutat, alia colorat, alia inuertit, alia exaggerat pro causæ, & rei necessitate.

In genere deliberatiuo non est vbique necessaria *ἡλικία*, si constet de re, de qua deliberatur. Sin autem, & *ἡλικία* plerumque, & *ἀρτί-ἡλικία* vtendum est, *consilium resq; locusq; dabit*. Nunc narrationis in viuere sumptu vitia, & virtutes consideremus.

Narrationis vitia octo.

CAPVT XIV.

Prolixitas narrationis inerti fluius similis.

Primum, est prolixitas, quam, vt ait D. Gregor. Nazianz. ad Helladium rebus mestis maxime oportet, non verbis, aut verbis fit, vbi quis se viriliter expedire non potest, sed vt iners fluuius lutum, & cœnum turbidis aquis agrè volurat: res querit ab o-uo, vbi nihil est opus, frigida, & oriosa adiuncta confectatur, quæ languida, & inacti oratione non sine rudio prosequitur.

Secundum, Parentheses crebræ, & longæ, quæ sermonem institutum aliud trahunt, dirahunt que non sine multis ineptijs.

Tertium, ambiguitas verborum, sententiarumque, vt si quis dicat, aiit Pyrrhum Romanos hoc pralio fudisse. Quis inde victor, quis victus intelligi potest?

Quartum, nimia personarum, rerumque multitudo, & confusio, vno veluti impetu sensibus obiecta, animum confundit auditoris. Distendere oportet paulatim narrationem,

nec omnia eiusdem membra in nodum contrahere.

Quintum, quicquid incredibile, & fabulis simile præter communem naturam, præter morem, & rationes, atque vias agendi.

Sextum, Dictio humilis, oblcura, improprio.

Septimum, Dissolutio sine vilo decore, nexu, & articulis.

Octauum, Eiusdem verbi crebra, & inepta repetitio.

Narrationis virtutes.

CAPVT XV.

Contra Narrationem decent virtutes.

Timor tabula

Prima, expedita breuitas, in qua nihil tamen mancum, nihil concisum, & decurtatum videatur, neq; enim putes te semper Timantis tabulas auditoribus obijcere, in quibus plus intelligendum erat, quam pingereur; si vis intelligi, narrare oportet, sed caue, ne longas periodos, vbi nihil opus est, curiosus hic ffectes; breuitas percommoda conficietur simplicibus verbis, semel vnaquaque re dicenda, nulli rei, nisi vt dilucidè dicas seruido.

Secunda perspicuitas, qua oratio, vt pellucidus amnis fluit, & ea fit vsitatis verbis, proprijs, dispositis, aut circumscriptione conclusa, aut intermissa, aut concisione verborum.

Tertia, probabilitas est in genere, si non minus compta oratio, atq; expolita, si est auctoritas, & pondus in verbis, si sententiæ, vel graues, vel apte opinionibus hominum & moribus.

Narrationis probabilitas, ex quindecim rebus petita.

CAPVT XVI.

In specie quindecim enumerantur à Cicerone, quæ ad probabilitatem spectent, & à Maioragio his vulgaribus exemplis illustrantur, quæ in iuuenturis gratiam hic subijcere non erit superuacaneum.

Primo, personæ in quibus considerantur nomen, natura, victus, fortuna, habitus, affectio, studia, consilia, facta, casus, orationes.

Ii 3

No-